

Razne stvari.

Jugoslavenska akademija znanostij in umetnostij leta 1896.

(Spisal Ivan Steklasa.)

(Konec.)

Zasluga akademika Matkovića je pri teh spisih ta, da jih je ocenil in razjasnil, česar dosedANJI izdajatelji niso storili; popolnil jih je s starejšimi geografskimi opisi, pa tudi s kasnejšimi potopisi, n. pr. s Črninovicim iz l. 1616.—1618. Za zgodovino geografije je ta razprava posebne važnosti. Dr. P. Matković je prvi geograf na slovanskem jugu, ki nam je odkril tolike vire za poznavanje naših dežel v XVI. in XVII. veku ter si s tem svojim delovanjem pridobil posebne zasluge ne samo za jugoslavensko akademijo nego tudi za ostali učeni svet.

Sedaj že pokojni akademik Matija Valjavec, ki je napisal razpravo o slovenskem naglasku za več knjig „Rada“, je čital zadnjo svojo razpravo: „Glavne točke o naglasu književne slovenštine.“ V tej razpravi kaže, kako se je slovenski naglasek razvil od praslovenskega, kar ji služi za dokaz posebno naglaševanje hrvaško v štokavskem in čakavskem narečju, in rusko, češ, da ta dva slovanska jezika zastopata stari naglasek. To trditev razvija akademik obširno ter jo dokazuje z mnogimi primeri, kakor v vseh svojih razpravah. Za slovenskega jezikoslovca je

Bosanska deklica.

brez dvoma ta razprava vrlo zanimiva, saj je ravno vprašanje o naglasku še precēj nedoločeno v novoslovenščini.

Marljivi pisatelj dr. T. Maretić je napisal književno poročilo o ruskem delu Hallanskega „Jugoslavensko pričanje o kraljeviću Marku u svezi s jugoslavenskom epikom“, a glasoviti hrvaški arheolog Fran Bulić je priobčil „Vjekopis Ivana Krst. de Rossia, osnivača nauke o krščanskoj arheologiji“. Akademik omenja, da je imel Rossi predsedati prvemu mednarodnemu kongresu krščanskih arheologov leta 1893. v Spletu na hrvaški zemlji. Toda kongres je bil preložen na sledeče leto. Med tem pa je Rossi obolel in umrl na veliko žalost vseh arheologov, posebno še hrvaških, ki so se nadejali, da bode ta znameniti učenjak počastil s svojo prisotnostjo spletski kongres. Bulić popisuje potem življenje Rossijevo, kako je prispel kot učenec slavnega astronoma Secchija pod okrilje znamenitega kardinala Maya ter kasneje celó pod prijateljstvo papeža Pija IX. Sledi ga na potih po vseh zemljah kjer je cvetlo krščanstvo, in ocenjuje njegovo divinatorno delovanje pri odkrivanju rimskih katakomb. Potem našteva in ocenjuje njegova ogromna dela, posebno ona, ki se tičejo cerkvene in kulturne zgodovine Dalmacije, kasnejše zemlje hrvaške. Omenja tudi nekaj ličnih zvez z odličnimi Hrvati ter velikega zanimanja za dalmatinske starine iz prve krščanske dōbe. Navaja njegove zveze s celim učenim svetom, kateri ga je priznal „očetom nauka o krščanski arheologiji“.

Prof. Josip Gelčić je podal razpravo za Starine z naslovom: „Kneževanje Ivana Dandola u Dubrovniku“. Pisatelj razpravlja o starejši zgodovini dubrovniški ter dokazuje po zasebnih spisih, kdaj je Ivan Dandolo vladal v Dubrovniku. Nahaja ga pa kot kneza v tem mestu prvokrat 21. sušca l. 1214. Ker so knezi nastopali službo po navadi pred praznikom Vseh svetih, tedaj je Dandolo vladal že leta 1213. Po doslej nepoznanih virih razsvetljuje akademik odnošaje onega časa v Dubrovniku in po otokih, ki so takrat pripadali temu mestu, ter zasleduje vladanje Dandolo do leta 1234. To vladanje pa je bilo v tem času trikrat pretrgano. Prva doba od leta 1213.—1219. je doba vojskovanja z narodi prek morja, od leta 1222.—1231. doba mira, a zadnja doba obsega samo jedno leto, ker z letom 1234. preneha Dandolo vladati v Dubrovniku. Isti člen je podal tudi rokopis listin za „Monumenta Ragusina“, Tom. V.

Vseučiliški profesor in člen akademije dr. Anton Mušić je priobčil razpravo za „Rad“: „Rečenice s konjunkcijama *ako*, *neka*, *li* u hrvatskom jeziku.“ Pisatelj tolmači pomen rečenic, sestavljenih s temi konjunkcijami ter potem z mnogo-